

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग

इ.प्रा.परिपत्र संख्या:- ५२५

मिति :- २०६६/१२/२९

नेपाल राष्ट्र बैंक, बैकिङ्ग कार्यालय लगायत सबै कार्यालयहरु तथा
इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्था र मनिचेन्जरहरु ।

विषय :- भारतीय रुपैयाँको कारोवार सम्बन्धमा ।

महाशय,

नेपाल भारत बीच हुने व्यापारिक तथा भारतीय रुपैयाँ खरीद/बिक्री कारोवार सम्बन्धमा निम्न व्यवस्थाहरु लागू गरिएकोले सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ को दफा १२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो परिपत्र जारी गरिएको छ ।

१. नेपाल र भारतबीच हुने व्यापारिक कारोवारको लागि सटही व्यवस्था

- (क) मालसामान आयातको भुक्तानीका लागि प्रचलित व्यवस्था अन्तर्गत रही प्रतीतपत्र, ड्राफ्ट वा टि.टि. को माध्यमबाट भारतीय रुपैयाँको सटही प्रदान गर्दा यसैसाथ संलग्न नमूना बमोजिमको वि.वि.नि.फा.नं.४(ग) जारी गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) भुक्तानीका स्पष्ट शर्तहरु उल्लेख भएको प्रो-फर्मा इन्भ्वाईस वा अन्य कागजातको आधारमा अग्रिम तथा आंशिक रुपमा समेत यस्तो सटही सुविधा प्रदान गर्न सकिने छ । यसरी आंशिक रुपमा सटही सुविधा प्रदान गरेको अवस्थामा पूरै रकमको सटही प्रदान गरिसकेपछि वा आयातकर्ताले सटही सुविधा लिएको रकम मात्रको मालसामान आयात हुने व्यहोरा उल्लेख गरी निवेदन दिएको अवस्थामा सटही मिति र रकम समेत उल्लेख गरी सटही प्रदान भएको पूरै रकमको वि.वि.नि. फा.नं. ४ (ग) जारी गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) आंशिक रुपमा सटही प्रदान गरेको अवस्थामा सटही प्रदान गर्दा लिएको कागजातमा उल्लिखित अवधि भित्र पूरै सटही सुविधा लिई वि.वि.नि. फा.नं. ४ (ग) जारी गराउनु नआउने वा सटही लिएको रकम फछ्यौट नगराउने आयातकर्ताको नाम ठेगाना, सटही लिएको मिति र रकम सहितको विवरण यस विभागलाई अविलम्ब रुपमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (घ) आयात गरेका मालसामान नियमित प्रकृया अनुरूप भन्सार जाँचपास भएपछि सम्बन्धित भन्सार कार्यालयबाट वि.वि.नि. फा.नं. ४(ग) मा प्रमाणित गरी सो प्रमाणित फारामको १ प्रति सम्बन्धित बैंकलाई नै फिर्ता गर्नु पर्नेछ । प्रमाणित भएको यस्तो फाराम सम्बन्धित आयातकर्ता मार्फत पनि बैंकमा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।
- (ङ) आयात गरेका मालसामान नियमित प्रकृया अनुरूप भन्सार छुटाई लगिसकेपछि सम्बन्धित भन्सार कार्यालयबाट उपरोक्त वि.वि.नि.फा.नं.४(ग) मा दरपीठ गरी सोही फाराममा उल्लेख गरे अनुरूप गर्नु पर्नेछ ।

(च) क्रेडिट सुविधा अन्तर्गत वा उधारोमा आयात भई सकेका मालसामानको हकमा वि.वि.नि.फा.नं.४(ग) जारी गर्नु पर्ने छैन । तर त्यस्तो आयातको भुक्तानी गर्दा कागजात अनुरूपका मालसामान आयात भई सकेको र पछि भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यहोरा प्रमाणित हुने देहायका कागजातहरूको आधारमा ड्राफ्ट/टि.टि.को माध्यमबाट सम्बन्धित निर्यातकर्ताको नाममा भुक्तानी हुने गरी सटही दिन सकिनेछ :-

- (१) भुक्तानीको शर्त उल्लेख भएको वा उधारो बिक्री गरेको पुष्टी हुने कागजात
- (२) क्रेडिट बिल बिजक ,
- (३) सामान ढुवानी भएको पुष्टी हुने ढुवानी सम्बन्धी कागजात ,
- (४) आयात भएको पुष्टी हुने भन्सार प्रज्ञापनपत्र,
- (५) राजश्व तिरेको रसिद ।

यसरी सटही प्रदान गर्दा सक्कल कागजातहरूमा सटही प्रदान गरेको प्रमाणित गरी बैंक/वित्तीय संस्थाको छाप लगाउनु पर्नेछ । साथै, भन्सार महशुल भुक्तानी गरेको रसिदको सक्कल प्रति बैंकमै राखी सक्कल प्रति बैंकमा रहेको व्यहोरा प्रमाणित गरी सोको प्रतिलिपि सम्बन्धित आयातकर्तालाई दिनुपर्नेछ ।

(छ) प्रतीतपत्र अन्तरगत भारतबाट मालसामान आयात गर्दा प्रतीतपत्र सम्बन्धी प्रचलित व्यवस्थाको अधीनमा रही गर्नु पर्नेछ ।

(ज) तेश्रो मुलुकबाट मालसामान आयात गर्दा भारतीय सीमा सम्मको सि.आई.एफ (CIF) मूल्य उल्लेख गरी प्रतीतपत्र वा अन्य माध्यमबाट गरेको आयातको हकमा नेपालको गन्तव्य सम्मको भाडा भरौट र क्लियरिङको लागि देहायका कागजातको आधारमा सटही सुविधा प्रदान गर्न सकिनेछ :-

- (क) सम्बन्धित आयातकर्ता र कार्गो/क्लियरिङ/फरवार्डिङ एजेन्सीको आधिकारिक निवेदन ।
- (ख) आयातकर्ताको नाममा जारी भएको आयात हुने सामानको सि.आई.एफ. मूल्य खुलेको प्रो-फर्मा/कमर्सियल इन्भ्वाइस वा अन्य कागजात ।
- (ग) कार्गो/क्लियरिङ/फरवार्डिङ एजेन्सीको नाममा जारी भई भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम र प्रयोजन समेत खुलेको बिल/बिजक ।
- (घ) ढुवानी सम्बन्धी कागजात (कन्साइन्मेन्ट नोट, एल.आर, आर.आर आदि) को प्रतिलिपि ।

(झ). तेश्रो मुलुकबाट सामान आयात गर्दा सि.आई.एफ.(CIF) कोलकाता उल्लेख गरी प्रतीतपत्र खोलेको हकमा नेपाल सीमानासम्मको भाडा भरौट र क्लियरिङको लागि प्रतीतपत्र खोलेको कागजात हेरी प्रमाण राखी सटही दिन सकिनेछ ।

(ञ) तेश्रो मुलुकमा सामान निर्यात गर्दा नेपाली सीमादेखि कोलकातासम्मको फ्रेट (Freight) र क्लियरिङ (Clearing)को लागि आवश्यक रकम सामान निकासी भएको भन्सार प्रज्ञापनपत्रको आधारमा डकुमेन्ट ट्याण्डल गर्ने बैंक/वित्तीय संस्थाले कागजात हेरी प्रमाण राखी सटही दिन सक्नेछ । यसरी सटही दिएपछि भन्सार प्रज्ञापनपत्र लगायत सबै कागजातहरूमा भुक्तानी गरेको निस्सा लगाउनु पर्नेछ ।

यस्तो सटही पैठारीकर्ताको अनुरोधमा क्लियरिङ्ग तथा फर्वाडिङ्ग एजेन्ट वा ढुवानीकर्ताको नाममा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

- (ट) भारतीय पत्रपत्रिकाको भुक्तानी पठाउँदा पत्रपत्रिका पठाउने कम्पनीको बिजकको आधारमा एकाउन्टपेयी ड्राफ्ट/टि.टि./मेल ट्रान्सफर आदिको माध्यमबाट भुक्तानी हुने गरी प्रमाण राखी सटही दिन सकिनेछ ।
- (ठ) अन्य सेवा सुविधा उपयोग गरे वापतको भुक्तानी पठाउनु परेमा अनिवार्य रूपमा यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (ड) नेपालमा विधिवत दर्ता भई कारोवार गर्न स्वीकृति प्राप्त गरेका नेपाली तथा विदेशी संघ संस्था, कम्पनी आदिले भारत स्थित संघ, संस्था, कम्पनीसँग विविध सेवा/सुविधा लिने सम्झौता/सहमति बमोजिम भुक्तानी गर्नुपर्ने रकमको लागि सम्बन्धित नियमक निकायबाट सम्झौता/सहमति स्वीकृत वा सटही सिफारिस भएको आधारमा नियमानुसार लाग्ने अग्रिम करहरू दाखिला गर्नुपर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित पक्षले नै लिनुपर्ने शर्तमा सटही रकम पुष्टि हुने कागजातहरूको प्रतिलिपि लिई सटही सुविधा प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- (ढ) नेपाली नागरिक तथा नेपालमा विधिवत दर्ता भएका फर्म, कम्पनी, संघ संस्थाले भारत स्थित नियोग, संघ, संस्था, कम्पनीसँग लिने विभिन्न सेवा शुल्क भुक्तानीको लागि भारतीय रुपैयाँ १,००,०००/- (रु एक लाख) सम्मको सटही सुविधा प्रदान गर्न सकिनेछ । यस्तो सटही सुविधा प्रदान गर्दा सटही रकमलाई पुष्टि गर्ने बिल/बिजक वा अन्य कागजात र सटही माग गर्ने व्यक्ति भए निजको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र फर्म, कम्पनी, संघ संस्था आदि भएमा विधिवत दर्ता भएका अध्यावधिक प्रमाणपत्रहरूको प्रतिलिपिका साथै नियमानुसार कर लाग्ने भएमा कर दाखिला गरेको प्रमाण लिनुपर्नेछ ।

२. नेपाल सरकारका विभिन्न निकाय सरकारी तथा अर्धसरकारी संघ संस्था, नेपाली संघ संस्था कम्पनी, कुटनीतिक नियोग र राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय गैर सरकारी संघ संस्थालाई प्रदान गर्ने सटही सुविधा:

- (क) सरकारी तथा अर्ध सरकारी संस्थानहरू जस्तै: जनकपुर चुरोट कारखाना, साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन, नेशनल ट्रेडिङ्ग लिमिटेड आदिका सामानहरूको भारतीय रेल्वेबाट सामान छुटाउन रेल्वेको चलान हेरी सो मा उल्लेख भएको रकम बराबरको सटही दिन सकिनेछ । यसरी सटही दिइएकोमा सटही दिइएको मितिले १५ दिन भित्र रेल्वे रिसिप्टको प्रमाणित प्रति पेश गराउनु पर्नेछ ।
- (ख) भारतमा कार्यालय खोली काम गर्न कानूनतः स्वीकृति प्राप्त गरेका नेपाली कम्पनीहरूको कार्यालय सञ्चालनको लागि खर्चको फाँटवारी पेश गर्ने शर्तमा ३ महिनाको लागि आवश्यक हुने रकम सटही प्रदान गर्न सकिनेछ । यसरी प्रदान भएको सटही सुविधा रकमको फाँटवारी पेश भएपछि मात्र थप सटही सुविधा प्रदान गर्नुपर्नेछ । यस्तो फाँटवारी छ महिनासम्म पनि पेश नगर्ने कम्पनीको नाम, ठेगाना, सटही उपलब्ध गराएको मिति र रकम समेतको विवरण नियमित रूपमा यस विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

- (ग) भारतमा मुख्य कार्यालय रही नेपालमा विधिवत दर्ता भई शाखा/सम्पर्क कार्यालय खोली कारोवार गरिरहेका कम्पनीहरूले आफ्नो खातामा रहेको रकम भारतस्थित आफ्नो कार्यालयमा पठाउन चाहेमा सटही प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- (घ) कूटनीतिक नियोगले आफ्नो विदेशी मुद्राको स्रोतबाट खर्च हुने गरी निश्चित प्रयोजन तोक्यो आधिकारिक अनुरोध गरेमा सटही प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- (ङ) राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय गैर सरकारी संघ संस्थाहरूले विभिन्न दातृ निकायबाट विदेशी मुद्रामा प्राप्त गरेका सहयोग रकममा नबढ्ने गरी आफ्ना कार्यक्रम संचालन लगायतका विविध कार्यहरूको लागि सटही माग गरेमा विदेशी मुद्रा भित्रिएको प्रमाण तथा त्यस्ता कार्यको लागि जारी भएका सम्झौता/सहमति, बिल/बिजक जस्ता स्पष्ट प्रयोजन खुलेका कागजात र आधिकारिक अनुरोधको आधारमा सटही सुविधा उपलब्ध गराउन सकिनेछ । विदेशी मुद्राको स्रोत नभएको अवस्थामा यस्तो सटही आवश्यक परेमा सम्बन्धित नियमक निकाय वा सरकारी निकायको स्वीकृति/सिफारिसको आधारमा मात्र उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- (च) नेपाल सरकारका विभिन्न निकाय सरकारी तथा अर्ध सरकारी संघ संस्थाहरू र विधिवत दर्ता भएका नेपाली संघ संस्था कम्पनीहरूले आफ्ना पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई भारतमा तालिम, गोष्ठी, सभा, सेमिनार आदिमा पठाउन आवश्यक पर्ने रकमको लागि आधिकारिक पत्रको आधारमा सटही प्रदान गर्न सकिनेछ ।

३. अन्तर बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी कारोवार व्यवस्था :

- (क) बैंक/वित्तीय संस्थाहरू र यस बैंक बीच हुने भारतीय रुपैयाँ खरिद बिक्री कारोवारलाई सुचारुरूपले सञ्चालन गर्न निम्नानुसारको व्यवस्था गरिएको छ :-
- (१) सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्थाहरूले भा.रु. रकमान्तर गर्नुपर्दा Value Date भन्दा दुई Working Day अगाडिनै रकमान्तरको लागि यस बैंकको बैंकिङ्ग कार्यालयलाई यसैसाथ संलग्न वि.वि.नि.भा.रु. फा.नं. १ बमोजिमको निवेदन फाराम प्रयोग गरी लिखित अनुरोध गर्नुपर्नेछ ।
- (२) यसरी अनुरोध प्राप्त भएपछि बैंकिङ्ग कार्यालयले Value Date अगावै रकमान्तरको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (३) Value Date को दिन सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्थाको खातामा रकमान्तर गरेको रकम बराबरको हुने रकम बैंकिङ्ग कार्यालयले प्रचलित नियमानुसार Debit गर्नु पर्नेछ ।
- (४) कथंकदाचित् उक्त दिन सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्थाहरूको खातामा पर्याप्त मौज्जात नरहेमा व्याज सहित असुल उपर गर्नु पर्नेछ ।
- (५) बैंक/वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकसँग भारतीय रुपैयाँ खरिद गर्दा साविकमा यस बैंकले लिने गरेको कमिशन रकम लिनु पर्ने छैन । तर प्रति १०० भा.रु.मा -१५ पैसाका दरले बट्टा कमिशन भने लिनु पर्नेछ । यसरी लिएको कमिशनको ५० प्रतिशत रकम सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्थाहरूलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

- (ख) नेपालका बैंक/वित्तीय संस्थाहरूले भारतीय बैंकहरूमा Bank Deposit को रूपमा भारतीय रुपैयाँ लगानी गर्न पाइने छैन ।
- (ग) बैंक/वित्तीय संस्थाहरूले चाहेमा भारतीय रुपैयाँको अन्तर बैंक कारोवार र अन्तर बैंक कर्जा सापटी(Lending/ Borrowing) कारोवार गर्न सक्नेछन् ।
- (घ) नेपाली बैंक/वित्तीय संस्था उपर खिचिएका चेकहरू भारतीय बैंकहरू मार्फत भारतीय रुपैयाँमा भुक्तानी हुने गरी कलेक्सनार्थ पेश हुन आएको खण्डमा सटही दिन पाइने छैन ।
- (ङ) नगद भा.रु. लिई सोको भा.रु. ड्राफ्ट माग्न आएमा त्यस्तो ड्राफ्ट जारी गर्न पाइने छैन ।

४. भारतमा रिप्याट्रियशन गर्ने व्यवस्था:

- (क) नेपालमा कार्य गर्न कानूनतः स्वीकृति पाएका भारतीय बीमा कम्पनीहरूको रकम भारतमा पठाउँदा वि.वि.नि.भा.रु.फा.नं.२ बमोजिमको विवरण रेमिटान्स पठाउन चाहने भारतीय बीमा कम्पनीहरूबाट लिई रेमिटान्स पठाउनुपर्ने बचत रकमको सटही उक्त कम्पनीहरूबाट माग भई आएमा त्यस्तो सटही दिन सकिनेछ ।
- (ख) नेपालमा कार्य गर्ने बीमा कम्पनीहरूले पुर्नबीमा वापतको रकम भारतमा भुक्तानी गर्नु पर्दा देहायका कागजातका आधारमा सटही दिनु पर्नेछ :-
  - (१) सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नाममा जारी भएको बीमा समितिको सक्कलै सिफारिस पत्र ।
  - (२) बीमा समितिले सिफारिस गरेको रकमलाई पुष्टि गर्ने सम्बन्धित पुर्नबीमा कम्पनीहरूको डेविट/क्रेडिट नोट, इन्भ्वाइस जस्ता कागजात ।
  - (३) भुक्तानी गर्नुपर्ने रकमको Gross रकममा प्रचलित व्यवस्था अनुसार अग्रिम आयकर (TDS) दाखिला गरेको पुष्टि हुने वा कर सम्बन्धी दायित्व सम्बन्धित कम्पनीले नै लिने प्रतिवद्धता व्यक्त भएको कागजात ।
- (ग) नेपालमा कार्य गर्न विधिवत स्वीकृति पाएका भारतीय एयरलाइन्सहरूको रकम भारतमा पठाउँदा वि.वि.नि.भा.रु.फा.नं.३ बमोजिमको विवरण रेमिटान्स पठाउन चाहने भारतीय एयरलाइन्सहरूबाट लिई सोको आधारमा बचत भएको रकम पठाउन सटही दिन सकिनेछ ।
- (घ) भारत स्थित ट्राभल, टूर, ट्रेकिङ तथा बुकिङ एजेन्सीसँग सम्भौता/सहकार्य गरी यातायातका विभिन्न साधन लगायत विविध भ्रमणको लागि टिकट/भ्रमण प्याकेज बुकिङ गर्न विधिवत स्वीकृति प्राप्त गरेका नेपाली एजेन्सीहरूले उल्लिखित प्रयोजनको लागि आधिकारिक अनुरोध गरी सटही माग गरेमा सम्भौता वा सहमति, प्रयोजन खुल्ने कागजात वा बिक्री/बुकिङ गरेको विवरण वा बिल/बिजकको आधारमा सम्बन्धित पक्षलाई भुक्तानी गर्ने प्रयोजनको लागि सटही दिन सकिनेछ ।

५. सर्वसाधारणसँग भा.रु. कारोवार गर्ने व्यवस्था :

भारतमा भ्रमण, अध्ययन, औषधोपचार, तीर्थयात्रा आदि लगायतका विविध काममा जानेहरूलाई नगद/ड्राफ्ट/टि.टि./मे.ट्रा/यात्रुचेक/ विविध किसिमका कार्ड आदिको माध्यमबाट सटही प्रदान गर्दा सम्बन्धित व्यक्तिले दिएको स्पष्ट प्रयोजन खुल्ने निवेदनको आधारमा मात्र तल उल्लिखित व्यवस्था बमोजिम सटही प्रदान गर्नु पर्नेछ :-

- (क) नगद भा.रु. सटही माग भएमा भा.रु. २५,०००/- (भा.रु. पच्चीसहजार मात्र) मा नबढाई निवेदनको आधारमा उपलब्ध भएसम्म नगदै पनि दिन सकिनेछ । बैंक/वित्तीय संस्थाहरूले यस्तो सटही दिंदा सकभर नगदको सट्टा उल्लिखित अन्य माध्यमबाट सटही दिन प्रोत्साहन गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) भा.रु. २५,०००/- (भा.रु. पच्चीसहजार मात्र) भन्दा बढी रकमको सटही माग भएमा ड्राफ्ट/टि.टि./मेल ट्रान्सफर क्रेडिट, डेविट वा प्रिपेड कार्ड आदिको माध्यमद्वारा सटही दिन सकिनेछ तर यसरी भा.रु. सटही दिंदा के कामको लागि सो रकम आवश्यक भएको हो प्रमाण खुल्ने कागजात सहित व्यहोरा खुलेको आवेदन लिनु पर्नेछ । यसरी सटही दिंदा भा.रु. को दुरुपयोग नहोस् भन्ने दृष्टिकोण राखी प्रमाणित कागजात लिई वा ग्राहकको पहिचानमा पछि प्रमाण पेश गर्ने शर्तमा आवेदन फाराम लिई सटही दिन सकिनेछ ।
- (ग) यस दफा बमोजिम सटही सुविधा प्रदान गर्दा एक व्यक्तिको नाममा एउटा मात्र सटही सुविधा प्रदान गर्नु पर्नेछ । पछि प्रमाण पेश गर्ने शर्तमा सटही प्रदान गरेको अवस्थामा पहिले प्रदान भएको सटही सुविधाको प्रमाणित कागजात प्राप्त भए पछि मात्र अर्को सटही सुविधा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) माथि खण्ड (ख) मा उल्लेख गरिएको प्रमाणित कागजातको रूपमा भ्रमण तीर्थयात्रा आदिको लागि जारी भएको टिकट बुकिङ्ग वा सो सम्बन्धी ब्रोसर वा अन्य कागजातको प्रतिलिपि, अध्ययनको हकमा सोका लागि सम्बन्धित शैक्षिक संस्थाबाट जारी भएको पत्र वा ब्रोसर वा अध्ययन प्रयोजन पुष्टि हुने कागजात र औषधोपचारको लागि चिकित्सक वा उपचार गराएको वा गर्ने संस्थाबाट जारी भएको प्रेस्क्रिप्सन वा भारत स्थित उपचार गर्ने संस्थासँग उपचार प्रयोजनको लागि भएको पत्राचार वा उपचार प्रयोजन प्रष्ट हुने अन्य कागजात प्रमाणको रूपमा लिन सकिनेछ । साथै, सटही माग गर्ने पक्षले कागजात उपलब्ध गराउन सक्छ भन्नेमा बैंक/वित्तीय संस्था विश्वस्त भएमा आवश्यक कागजात निश्चित अवधिभित्र उपलब्ध गराउनु पर्ने शर्तमा समेत सटही उपलब्ध गराउन सकिनेछ । भारतमा अध्ययन, उपचारमा जाने व्यक्ति स्वयम् उपस्थित हुन नसक्ने अवस्थामा त्यस्ता व्यक्तिहरूको लागि चाहिने सटही निजको नजिकको नातेदार, संरक्षक वा कुरुवाको नाममा समेत दिन सकिनेछ ।
- (ङ) विभिन्न किसिमका कार्ड मार्फत सटही उपलब्ध गराउँदा माथि खण्ड (क) र (ख) मा उल्लिखित व्यवस्थाको सीमाभित्र रही सटही उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । यसरी तोकिएको सीमाभित्र रही एटिएमबाट नगद भिक्नु पर्ने वा कार्डबाट खर्च गर्नुपर्ने र सीमा भन्दा बढी रकम नगद भिकेको वा खर्च गरेको पाइएमा जारी भएको कार्डबाट कारोवार गर्न जुनसुकै बखत बन्देज लगाइ आवश्यक कारवाही समेत हुनसक्ने शर्त कार्ड जारी गर्दाकै समयमा अनिवार्य रूपमा उल्लेख गरी ग्राहकसँग शर्तनामा गराउनु पर्नेछ ।

- (च) भारतीय नागरिकले नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम श्रम स्वीकृति प्राप्त गरी आर्जन गरेको पारिश्रमिक आयको ७५ प्रतिशत सम्म रकम र संचयकोष तथा अवकाश कोषमा रहेको पुरै रकम सम्बन्धित रोजगारदाता कम्पनी/संघ संस्था आदिले देहायका व्यहोरा प्रमाणित गरी लेखिदिएको आधिकारिक पत्रको आधारमा सम्बन्धित व्यक्तिको अनुरोध बमोजिम सटही प्रदान गर्न सकिनेछ :-
- (१) नेपालको प्रचलित कानून बमोजिम श्रम स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना गरी रोजगारी प्रदान गरेको ।
- (२) सम्बन्धित व्यक्तिको मासिक पारिश्रमिक रकम र सो रकममा प्रचलित कानून बमोजिम पारिश्रमिक आयकर कटौती गरेको ।
- (३) सटही लिने रकम पारिश्रमिक आयको हकमा ७५ प्रतिशतले हुने सीमाभित्र रहेको ।

६. भारतीय रुपैयाँको खरीद/बिक्री एवं भुक्तानीमा बन्देज :

- (क) भारतीय रुपैयाँ ५०० र १००० दरका नोटहरुको खरिद बिक्रीमा पूर्णतः बन्देज लगाइकोछ ।
- (ख) नेपाली र भारतीय नागरिकहरूसँग बाहेक अन्य मुलुकका नागरिकसँग सबै बैंक/वित्तीय संस्था लगायत इजाजतपत्र प्राप्त अन्य निकायहरुले भारतीय रुपैयाँको नोट, यात्रुचेक, ड्राफ्ट आदिको खरिद, टि.टि.को भुक्तानी र भारतीय रुपैयाँको क्रेडिट कार्ड अन्तर्गत कुनै कारोवार गर्न पाइने छैन ।
- (ग) भारतस्थित विमा कम्पनीको विमा पोलिसी खरिद गर्ने तथा सो को प्रिमियम भुक्तानी गर्ने, भारतीय कम्पनीले जारी गरेको शेयरमा लगानी गर्ने, भारतमा घरजग्गा खरिद गर्ने जस्ता पूँजीगत प्रकृतिका कारोवारको प्रयोजनको लागि सटही सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन ।
- (घ) भारतस्थित बैंक तथा वित्तीय संस्था एवम बैंकिङ्ग कार्य गर्ने सहकारी संस्थाको नाममा कुनै प्रकारको खाता खोल्न वा त्यस्तै प्रयोजनका लागि भुक्तानी गर्न सटही सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन ।
- (ङ) यस बैंकबाट स्वीकृति प्रदान भएको अवस्थामा बाहेक ऋणको साँवा व्याज, मुनाफा, लाभांश आदि भुक्तानी गर्ने प्रयोजनको लागि सटही सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन ।

७. Nostro खाता सम्बन्धी व्यवस्था :-

- (क) यस बैंकका जिल्लास्थित कार्यालयहरुले सीमावर्ती भारतीय क्षेत्रमा अवस्थित भारतीय वाणिज्य बैंकहरुमा Nostro खाता खोल्ने र यी कार्यालयहरुले बैंक तथा वित्तीय संस्था एवं मनिचेञ्जरलाई उपलब्ध गराउने भारतीय रुपैयाँ Nostro खाता खर्च हुने गरी चेक/ट्रान्सफर आदिको माध्यमबाट उपलब्ध गराउने तथा सर्वसाधारणलाई उपलब्ध गराउने सटही सुविधा समेत सकेसम्म चेकको माध्यमबाट उपलब्ध गराई भारतीय रुपैयाँको नगद कारोवारलाई कम गर्दै लैजाने ।
- (ख) सीमावर्ती क्षेत्रमा रहेका बैंकका कार्यालयहरुले पनि सो क्षेत्रमा रहेका भारतीय वाणिज्य बैंकहरुमा त्यस्तो Nostro खाता खोली आ-आफ्ना ग्राहक तथा सर्वसाधारणलाई विद्यमान

- व्यवस्था अनुसार उपलब्ध गराउने सटही सुविधा सोही खाता खर्च हुने गरी उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाई भारतीय रुपैयाँको नगद कारोवारलाई कम गर्दै लैजाने ।
- (ग) भारतीय सीमावर्ती क्षेत्रमा Nostro खाता खोल्न वित्तीय संस्था तथा मनिचेञ्जरहरुलाई आवश्यक पर्ने सिफारिस देहायका शर्त राखी यस बैंकबाट उपलब्ध गराई Nostro खाता खोल्न दिने :-
- (१) उक्त खातामा यस बैंकले चेक/ट्रान्सफर आदिका माध्यमबाट उपलब्ध गराएको रकम मात्र जम्मा गर्न पाइने ।
  - (२) विद्यमान व्यवस्था अनुसार सर्वसाधारणलाई उपलब्ध गराउने भारतीय रुपैयाँ सटही सुविधा सोही खाता खर्च हुने गरी सकेसम्म चेकको माध्यमबाट उपलब्ध गराउनु पर्ने ।
  - (३) उक्त खाताको बैंक स्टेटमेण्ट मासिक रूपमा यस बैंकमा पेश गर्नु पर्ने ।
  - (४) नगद ल्याउदाको ढुवानी, सुरक्षा, बीमा आदिको व्यवस्था आफैले गर्नु पर्ने ।
- (घ) बैंक, वित्तीय संस्था तथा मनिचेञ्जरहरुलाई Nostro खाता खोल्न आवश्यक पर्ने सिफारिस यस बैंकको केन्द्रीय कार्यालय लगायत जिल्लास्थित कार्यालयबाट उपलब्ध गराइने ।

८. कागजात सुरक्षित राख्नु पर्ने :

यस परिपत्र बमोजिम व्यापारिक कारोवार एवं सटही सुविधा प्रदान गर्दा लिइएका प्रमाणित कागजातहरु यस बैंकबाट निरीक्षण हुँदा तथा प्रचलित कानून बमोजिम जाँच बुझ्नु गर्ने अधिकारीबाट जाँच बुझ्नु हुँदाका बखत देखाउन सक्ने गरी सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

९. वि.वि.नि. फाराम पेश गर्ने व्यवस्था :

- (क) विभिन्न प्रयोजनमा हुने भा.रु. खरिद/बिक्री को तथ्याङ्क समेत सरल र भरपर्दो ढङ्गबाट प्राप्त होस भन्ने हेतुले प्रचलित व्यवस्था अनुसार भा.रु. खरिद/बिक्रीको साप्ताहिक विवरण वि.वि.नि.भा.रु. फा.नं. ४ र ५ बमोजिम पठाउनु पर्नेछ ।
- (ख) यस बैंकका उपत्यका बाहिर स्थित कार्यालयहरुले आफ्नो र आफ्नो कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका बैंक/वित्तीय संस्थाबाट माथि उल्लिखित साप्ताहिक भा.रु. खरिद बिक्री विवरण छिटो माध्यमद्वारा लिने व्यवस्था मिलाई सोको एकमुष्ट संस्थागत विवरण प्रत्येक सोमवार वेलुकासम्म यस विभागको निरीक्षण तथा अनुगमन फाँटमा आइपुग्ने गरी पठाउनु पर्नेछ । यसरी संस्थागत तथ्याङ्क पठाउँदा शाखागत तथ्याङ्क नछुट्याई केवल नेपाल राष्ट्र बैंक र आफ्नो क्षेत्रमा भएका अन्य बैंक/वित्तीय संस्था छुट्याई पठाउनु पर्नेछ । साथै आ-आफ्नो क्षेत्र अन्तर्गत पायक पर्ने स्थानका बैंक/वित्तीय संस्थाका प्रत्येक सप्ताहको साप्ताहिक भा.रु. खरिद बिक्री विवरण सप्ताहान्त पछिको आइतवार वेलुकासम्म अनिवार्य रूपले टेलिफोन, ट्रंकल, फ्याक्स तथा पत्रको माध्यमबाट लिने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ साथै पायक नपर्ने टाढा-टाढाका बैंक/वित्तीय संस्थाहरुको हकमा यस्तो विवरण हुलाकद्वारा लिने व्यवस्था मिलाई सो प्राप्त हुनासाथ प्राप्त भएकै सप्ताहको साप्ताहिक विवरणमा समावेश

गरी पठाउनु पर्नेछ । यसरी हुलाकबाट लिने गर्दा ठूलोठूलो रकम देखिएमा नोटमा सो कुरा उल्लेख गर्नुपर्नेछ, तर अन्तर बैंक कारोवार उक्त साप्ताहिक विवरणमा समावेश गर्नु पर्ने छैन ।

१०. खारेजी र बचाउ

- (क) भारतीय रुपैयाँको कारोवार सम्बन्धमा यस बैंकबाट जारी भएका देहाय बमोजिमका परिपत्रहरु खारेज गरिएको छ :-
- (१) इ.प्रा.परिपत्र संख्या: ४७० मिति २०६४/१०/२१
  - (२) इ.प्रा.परिपत्र संख्या: ४९९ मिति २०६६/०४/१६
  - (३) इ.प्रा.परिपत्र संख्या: ५१३ मिति २०६६/०९/०२
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम खारेज गरिएका परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै परिपत्र बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

भवदीय

(भाष्करमणि ज्ञवाली)
कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थ:-

१. श्री गभर्नरको कार्यालय
२. श्री डेपुटी गभर्नरको कार्यालय ।
३. श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, आ.का.वि. तथा नि.वि. महाशाखा, सिंहदरवार ।
४. श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, भन्सार विभाग, त्रिपुरेश्वर ।
५. श्री नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, बागमती च्याम्बर, टेकु ।
६. श्री नेपाल सरकार, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, निर्यात प्रवर्द्धन तथा अन्तरराष्ट्रिय व्यापार शाखा ।
७. श्री व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र, पुल्चोक ।
८. श्री बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।
९. श्री बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
१०. श्री आन्तरिक लेखा परिक्षण विभाग ।
११. श्री सूचना प्रविधि विभाग :- यस विभागको वेभसाइटमा राखिदिनु हुन ।
१२. श्री नेपाल बैंकर्स एसोसिएशन, हेरिटेज प्लाजा, काठमाडौं ।